

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

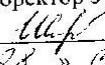
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ

КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з навчальної роботи

 Інна СТАШЕВСЬКА
«28» серпня 2020 р.

ІСТОРІЯ КУЛЬТУРИ ВІЗАНТІЇ ТА
СЕРЕДНЬОВІЧНОГО АРАБО-МУСУЛЬМАНСЬКОГО СВІТУ

СИЛАБУС

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА

ФУНДАМЕНТАЛЬНА ТА ПРИКЛАДНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ

Освітній рівень	перший (бакалаврський)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Спеціальність	034 Культурологія

Затверджено на засіданні кафедри культурології
Протокол від 26 серпня 2020 року № 1

Зав. кафедри культурології Тетяна БОСЕНКО

Схвалено радою факультету культурології
Протокол від 27 серпня 2020 року № 1

Голова ради факультету Олександр КРАВЧЕНКО

Харків, 2020

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО КУРС

Назва курсу	Історія культури Візантії та арабо-мусульманського світу
Викладач	Гаврюшенко Олександр Анатолійович
Профіль викладача (- ів)	
Контактний телефон та емейл	dekga@ukr.net
Інформація про консультації	Вівторок, кафедра культурології, 15.30-16.30
Логіка вивчення курсу (пререквізити)	Історія культури, Історія філософії, Історія світової літератури

2. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Курс передбачає забезпечення цілісного системного аналізу культурно-історичного процесу на основі культурологічної інтерпретації текстів культури Візантії та середньовічного Арабо-мусульманського світу, виробити у студентів навички цивілізаційного підходу до вивчення та викладання історії культури Середньовіччя.

3. МЕТА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Метою даної дисципліни є:

- Ознайомити студентів з головними етапами розвитку культур Візантії та середньовічного Арабо-мусульманського світу, загальними особливостями історичної та культурної еволюції; головним масивом пам'яток мистецтва; творами архітектури та градобудівництва.
- Навчити на конкретних прикладах досвіду культурологічного аналізу, розкриттю пізнавальних, комунікативних, етичних, психологічних (колективних і індивідуальних) аспектів культурних процесів, відображення їх в образному устрої соціальних, побутових, політичних, світоглядних реалій епохи.
- Прагнути через історико-культурний та образно-естетичний аналіз культурної повсякденності вийти на рівень онтологічного і тим самим включити його у контекст філософської інтерпретації культури.

Курс має сприяти формуванню таких загальних компетентностей як:

- Встановлювати зв'язки конкретних культурних явищ з реаліями сучасності, положеннями загально-філософської думки;
- Давати аналіз особливостей конкретної культурної епохи;
- Аналізувати твори історичної, літературної, філософської думки Візантії та середньовічного Арабо-мусульманського світу

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Курс спрямований на розвиток таких професійних компетентностей як:

- Знати причини та основні етапи розвитку культур Візантії та середньовічного Арабо-мусульманського світу;
- Знати причини і особливості процесів переходу від культури Давнього світу до культури Середньовіччя;
- Знати принципи структурної організації візантійської та близькосхідної культури;
- Володіти основними поняттями історії культури Візантії та середньовічного Арабо-мусульманського світу;
- Розуміти особливості розвитку міжкультурних відносин у Східному Середземномор'ї.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Ознаки курсу	Обов'язкова (професійна) компонента за навчальним планом
Формат курсу	Денна форма навчання, семестр III
Обсяг курсу	Кількість кредитів – 4 Загальна кількість годин – 120 Тижневих годин для денної форми навчання - аудиторних – 40 самостійної роботи студента - 80
Технічне програмне забезпечення	
Форми, види навчальних занять та методи навчання	Форми: навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи Види: лекція, семінарське заняття, консультація. Методи: словесні методи – лекція, розповідь-пояснення, бесіда
Поточний контроль	Поточний контроль здійснюється за результатами участі в семінарах та написанням рефератів на запропановані теми
Підсумковий контроль	Іспит
Політика курсу	Політика курсу визначається наступними Положеннями, з якими потрібно ознайомитися на сайті ХДАК: - Положення про організацію освітнього процесу в Харківській державній академії культури https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_oop_3.pdf - Положення про систему внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та вищої освіти у Харківській державній академії культури https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_svzyod3.pdf - Положення про систему запобігання академічному плагіату та його виявлення в наукових роботах працівників і здобувачів вищої освіти Харківської державної академії культури https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/pologen/pologen/pologen_szap.pdf

6. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем (або блоків)	Разом годин	Лекційні	Семінарські	Сам. робота
Історія культури Візантії				
1. Проблема розподілу Римської імперії	10	2	2	6
2. Самосвідомість візантійського суспільства	18	6		12
3. Міжнародні культурні зв'язки Візантії	18	4	2	12
Культура арабо-мусульманського світу				
4. Виникнення та еволюція ісламу	14	4	2	8
5. Арабо-мусульманська культура VII–XII ст.	18	4	2	12
6. Інтелектуальна культура арабо-мусульманського світу	18	4	2	12
7. Арабо-мусульманська культура XII–XV ст.	18	4	2	12
Всього	120	28	12	80

7. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Підсумковий контроль – 40 балів;

Реферат – 10 балів;

Доповідь на семінарському занятті – 5 балів;

Підготовка електронної презентації – 15 балів;

Участь у студентській науковій конференції – 15 балів.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

<i>T 1</i>	<i>T 2</i>	<i>T 3</i>	<i>T 4</i>	<i>T 5</i>	<i>T 6</i>	<i>T 7</i>	Підсумковий контроль	Сума
5 балів	10 балів	10 балів	5 балів	10 балів	10 балів	10 балів	До 40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C	задовільно	
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Навчальні видання

1. Васильєв Л.С. История Востока : учебник: в 2 т. / Л.С. Васильев. - М. : Высш.шк., 2003.- Т. 1.- 511 с.
2. Васильєв Л.С. История религий Востока : учеб. пособие/ Л.С.Васильев. - М. : Кн. дом "Университет", 2004.- 432 с.
3. История стран Азии и Африки в средние века : учебник/ под ред. А.В.Симоновской, Ф.М. Ацамба.- М. : Изд - во МГУ, 1987.- Ч. 1.- 318 с.
4. История художественной культуры: Учеб. для студ. вузов искусства и культуры. Кн. 2. Византия. Арабо-мусульманский мир. Китай. Япония / В.Н. Шейко, А.А. Гаврюшенко, А.В. Кравченко; Харьк. гос. акад. культуры. — Х., 1999. — 200 с.
5. Історія художньої культури: Візантія. Арабо-мусульманський світ. Китай. Японія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл. мистец. і культури / В.М. Шейко, О.А. Гаврюшенко, О.В. Кравченко; Харк. держ. акад. культури. — Х., 2001. — 182 с.
6. Історія світової культури: Навч. посіб. / В.М. Шейко, О.А. Гаврюшенко, О.В. Кравченко. — К.: Кондор, 2006. — 407 с.
7. Рубель В.А. - Історія середньовічного Сходу. – К., 2002. -736 с.

8. Сорочан С. Б. Византия. Парадигмы быта, сознания и культуры: Учебное пособие. — Харьков: Майдан, 2011. — 952 с.

Історія культури Візантії

1. Аверинцев С.С. Византия и Русь: два типа духовности // Новый мир. — 1988. — № 7, 9.
2. Аверинцев С.С. Поэтика ранневизантийской литературы. — М., 1977; 1997. — 342 с.
3. Безобразов П.В. Византийский писатель и государственный деятель Михаил Пселл. Михаил Пселл: личность и творчество / П.В. Безобразов, Я.Н. Любарский. — СПб., 2001. — 544 с.
4. Бибииков М.В. Историческая литература Византии. — СПб.: Алетейя, 1998. — 315 с.
5. Бычков В.В. 2000 лет христианской культуры *sub specie aethetica*: В 2-х т. — М., СПб., 1999. — Т. 1: Раннее христианство. Византия. — 575 с.
6. Бычков В.В. Малая история византийской эстетики. — К., 1991. — 407 с.
7. Вагнер Г.К. Византийский храм как образ мира // Византийский временник. — Вып.47. — 1986.
8. Византия и Русь / Сост. Т.Б. Князевская. — М. 1989. — 336 с.
9. Византия между Западом и Востоком. Опыт исторической характеристики / Под ред. Г.Г. Литаврина. — СПб., 2001. — 534 с.
10. Византийская цивилизация в освещении российских ученых: Сб. / Рос. акад. наук, Отд-ние истории, Ин-т всеобщ. истории; Сост. П.И. Жаворонков, Г.Г. Литаврин. — М.: Ладомир, 1999. — [Т. 1]. (1894–1927) [1999]. [584] с. — [Т. 2]. (1947–1991)[1999]. [798] с.
11. Византийский словарь: в 2 т. / Сост., общ. ред. К. А. Филатова. Авторы: С. Ю. Акишин, Г. В. Баранов, А. Е. Голованов и др. — СПб.: Амфора, Издательство РХГА, Издательство Олега Абышко, 2011.
12. Гийу А. Византийская цивилизация / Первод с французского Д. Лоевского; Предисл. Р. Блока. — Екатеринбург: У-Фактория, 2005. — 552 с.
13. Даркевич В.П. Светское искусство Византии. — М., 1975.
14. Диль Ш. Византийские портреты. — М., 1914. — В. 1. — VII, 395; В. 2. — XX, 375 с.; 1994. — 446 с.
15. Диль Ш. Юстиниан и Византийская цивилизация в VI веке. — СПб., 1908. — 683 с.
16. История Византии. — М., 1967. — Т. I–III.
17. Каждан А.П. Византийская культура (X–XII вв.). — М., 1968. — 233 с.; СПб., 1997.
18. Каждан А.П. История византийской литературы (650 - 850 гг.). (Византийская библиотека). — СПб., 2002. — 529 с.
19. Каждан А.П. История византийской литературы (850-1000 гг.). Эпоха византийского энциклопедизма. — СПб., 2012. — 376 с.
20. Каждан А.П. Книга и писатель в Византии. — М., 1973. — 152 с.
21. Каждан А.П. Очерки истории Византии и южных славян / А.П. Каждан, Г.Г. Литаврин. — СПб., 1998. — 335 с.
22. Каплан М. Византия. — М.: Вече, 2011. — 416 с.
23. Культура Византии: IV – перв. пол. VII в. — М.: Наука, 1984. — 726 с.
24. Культура Византии: Вт. пол. VII – XII в. — М.: Наука., 1989. — 680 с.
25. Культура Византии: XIII – перв. пол. XV в. — М.: Наука, 1991.
26. Курбатов Г.Л. Христианство: Античность. Византия. Древняя Русь / Г.Л. Курбатов и др. — Л.: Лениздат, 1988. — 333 с.
27. Лазарев В.Н. Византийское и древнерусское искусство: Статьи и материалы / Ред. В.Л. Янин. — М.: Наука, 1978. — 335 с.
28. Литаврин Г.Г. Как жили византийцы. — М., 1974; СПб.: Алетейя, 1997. — 254 с.
29. Лихачева В.Д. Искусство Византии IV–XV веков. — М., 1986.
30. Любарский Я. Византийские историки и писатели. — СПб.: Алетейя, 1999. — 379 с.
31. Любарский Я.Н. Михаил Пселл. Личность и творчество. — М., 1978.
32. Медведев И.П. Византийский гуманизм XIV–XV вв. — Л., 1976. — 255 с.; СПб.: Алетейя,

1997. – 324 с.
33. Норвич Д. История Византии. – М., 2010. – 542 с.
 34. Поляковская М. Портреты византийских интеллектуалов. – СПб.: Алетейя, 1998. – 349 с.
 35. Поляковская М.А. Византия: быт и нравы / М.А. Поляковская, А.А. Чекалова. – Свердловск: Изд-во УрГУ, 1989. – 301 с.
 36. Сорочан С.Б. Византия IV–IX веков: этюды рынка. Структура механизмов обмена. – Х., 1998.
 37. Сюзюмов М.Я. Историческая роль Византии и ее место во всемирной истории // Византийский временник. – Т. 29. – 1968.
 38. Удальцова З.В. Византийская культура. – М.: Наука, 1988. – 289 с.
 39. Фрейберг Л.А. Византийская литература эпохи расцвета, IX–XV вв. / Л.А. Фрейберг, Т.В. Попова. – М., 1978. – 287 с.
 40. Хвостова К. В. Византийская цивилизация как историческая парадигма. — СПб.: Алетейя, 2009. — 207 с.
 41. Хвостова К.В. Особенности византийской цивилизации. — М.: Наука, 2005. — 197 с.
 42. Хоружий С.С. Человек и его назначение по учению православных подвижников // Філософська і соціологічні думка. – 1991. – № 11. – С. 129–142.
 43. Чичуров И.С. Политическая идеология средневековья: Византия и Русь. – М., 1990. – 173 с.

Арабо-мусульманський світ

1. Антологія літератур Сходу / Упорядк. А.Ковалівського. -Х., 1962.
2. Арабо-мусульманская философия в системе мировой культуры. – М., 1983. – 129 с.
3. Арабская средневековая культура и литература. – М., 1978. – 218 с.
4. Арберри А. Суфизм. Мистики ислама. - М., 2002. - 272 с.
5. Бартольд В.В. Работы по истории ислама и Арабского халифата. – М., 2002. – 784 с.
6. Биринджар Р. Знакомство с исламскими науками: калам, фалсафа, ирфан.- М., 2014. - 304 с.
7. Большаков О.Г. История Халифата: В 4 т. – М., 1989-2010.
8. Большаков О. Средневековый город Ближнего Востока. – М.: Вост. лит., 2001. – 344 с.
9. Веймарн Б.В. Классическое искусство стран ислама. – М., 2002. – 496 с.
10. Вклад мусульман в мировую цивилизацию. - Баку, 2008. - 180 с.
11. Воронина В.Л. Средневековый город арабских стран. –М., 1991. – 102 с.
12. Гибб Г. Дамасские хроники крестоносцев. - М., 2009. - 253 с.
13. Грюнебаум Г.Э. Классический ислам: Очерк истории. 600–1258. – М., 1988. – 215 с.
14. Грюнебаум Г.Э. Основные черты арабо-мусульманской культуры: Статьи раз. лет. – М.: Наука, 1981. – 227 с.
15. Еремеев Д.Е. Ислам: образ жизни и стиль мышления. – М., 1990. – 288 с.
16. Журавский А.В. Христианство и ислам. Социокультурные проблемы диалога. – М., 1990. – 128 с.
17. Жюльен Ш.А. История Северной Африки. – М., 1961. – Т.2. – 423 с.
18. Игнатенко А.А. В поисках счастья: Обществ.-полит, воззрения арабо-исламских философов средневековья. – М.: Мысль, 1989. – 255 с.
19. Игнатенко А.А. Ибн-Хальдун. – М.: Мысль, 1980. – 160 с.
20. Игнатенко А.А. Как жить и властвовать: Секреты успеха, добытые в старин. араб. назиданиях правителям. – М.: Прогресс: Культура, 1994. – 348 с.
21. Ислам и проблемы межкультурных взаимодействий. – М., 1994.
22. Кардини Ф. Европа и ислам: история непонимания.- СПб., 2007. - 332 с.
23. Касымжанов А.Х. Аль-Фараби в истории культуры. – М., 1975.
24. Климович Л.И. Книга о Коране, его происхождении и мифологии. – М., 1986. – 269 с.
25. Корбен А. История исламской философии. - М., 2010. - 360 с.
26. Крачковский И.Ю. Избранные сочинения. – М.-Л., 1956–1960. – Т. 1–6.
27. Леви-Провансаль Э. Арабская культура в Испании. Общий обзор. – М., 1967. – 96 с.
28. Лейн Э. Арабский мир в эпоху «Тысячи и одной ночи». – М., 2009. – 190 с.

29. Массе А. Ислам: Очерк истории. – М., 1982. – 191 с.
30. Мец А. Мусульманский Ренессанс. – М., 1973; 1996. – 536 с.
31. Очерки истории арабской культуры V–XV вв. – М., 1982. – 422 с.
32. Очерки истории исламской цивилизации. В 2 тт. – М., 2008.
33. Очерки истории распространения исламской цивилизации. Т. 2: Эпоха великих мусульманских империй и Каирского Аббасидского Халифата (середина XII – середина XVI в.) / Ю.М. Кобишанов и др. – М.: РОССПЭН, 2002. – 640 с.
34. Роузентал Ф. Торжество знания: Концепция знания в средневековом исламе. – М., 1978. – 372 с.
35. Тимофеев И.В. Ибн Баттута. – М.: Мол. гвардия, 1983. – 270 с.
36. Тысяча лет арабской культуры // Курьер ЮНЕСКО. – 1978. – № 1.
37. Семенова Л.А. Из истории фатимидского Египта. – М., 1974. – 265 с.
38. Семенова Л.А. Салах Ад-Дин и мамлюки в Египте. – М., 1966. – 216 с.
39. Сурдель Д. Ислам (Cogito, ergo sum. Университетская библиотека). – М., 2004. – 157 с.
40. Сурдель Д., Сурдель Ж. Цивилизация классического ислама. – Ек., 2006. – 544 с.
41. Суфизм в контексте мусульманской культуры. – М., 1989.
42. Фильштинский И.М. История арабов и Халифата (750–1517). – М., 2006. – 349 с.
43. Фильштинский И.М. История арабской литературы: V – начало X века. – М., 1985. – 525 с.
44. Фильштинский И.М. История арабской литературы. X–XVIII вв. – М., 1991. – 725 с.
45. Фильштинский И.М. Очерк арабо-мусульманской культуры / И.М. Фильштинский, Б.Я. Шидфар. – М., 1971. – 260 с.
46. Фильштинский И.М. Халифат под властью династии Омейядов. – М., 2005. – 232 с.
47. Фролова Е.А. Проблема веры и знания в арабской философии. – М., 1983. – 169 с.
48. Ходжсон М. История ислама: Исламская цивилизация от рождения до наших дней; [пер.с англ. А.Н. Гордиенко, И.В. Матвеева, Н.В. Шевченко, под науч. ред. Т.К. Ибрагима]. – М.: Эксмо, 2013. – 1486 с.
49. Шагаль В.Э. Арабский мир: пути познания. Межкультурная коммуникация и арабский язык. – М.: ИВ РАН, 2001. – 288 с.
50. Шукуров Ш. Искусство средневекового Ирана. – М., 1989. – 248 с.

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ, ЗБІРНИКИ

- Византийский временник – М., 1947 –
- Восток – М., 1955 -
- Одиссей. Человек в истории – М., 1989 -
- Український історичний журнал – К., 1957 –
- Цивилизации – М., 1992-2006

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Міністерство культури України: <http://mincult.kmu.gov.ua/mincult/uk/index>
- Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- Центр документції ООН: <http://www.un.org/russian/document/centre/>
- Офіційний сайт ЮНЕСКО <http://www.unesco.org>
- Сайт Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО: <http://whc.unesco.org/>
- Сайт журналу «World Heritage»: <http://publishing.unesco.org/results.aspx?page=6&periodicals=81>
- Сайт журнал «Нематеріальное наследие. Вестник»: <http://www.unesco.org/culture/ich/index.php?lg=EN&pg=home>
- Портал ЮНВТО: <http://www.unwto.org/>
- Портал Ради Європи: <http://www.coe.int/lportal/web/coe-portal>
- Офіс Ради Європи в Україні: <http://www.coe.kiev.ua/>

- Сайт ІКОМОС: <http://www.icomos.org>
- Портал ІКОМ: <http://www.icom.in.ua>
- Український центр культурних досліджень <http://www.culturalstudies.in.ua/>